

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai
Šventaragio g.2 LT-01510, Vilnius

2023-03-30 Nr. NP17-27(23)

I

DĖL VIDAUS TARNYBOS STATUTO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Nacionalinis pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimas (toliau - **Susivienijimas**) susipažinęs su pateiktu derinti Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto pakeitimo įstatymo projektu (toliau – **projektas**), teikia šias pastabas bei pasiūlymus:

1. Projekto 3 straipsnis reglamentuoja vidaus tarnybos ir pareigūnų tarnybinės etikos principus, tačiau norime atkreipti dėmesį, kad šių principų turi laikytis ir centrinių statutinių įstaigų vadovai, todėl dar kartą siūlome reglamentuoti tvarką, kad ir centrinių statutinių įstaigų vadovai laikytųsi pareigūnų tarnybinės etikos principų ir užtikrinti centrinių statutinių įstaigų vadovų laikymosi kontrolę. Pagal naują reglamentavimą centrinių statutinių įstaigų vadovų veiklą vertina ministras ar jo įgalioti asmenys tik įgyvendinant pareigūnų tarnybinės etikos principus.

2. Susivienijimas nepritaria siūlomam projekto 6 straipsniui, kuris keičia Vidaus tarnybos statuto 9 straipsnį ir nustato, kad pareigūnai terminuotai iki 1 metų praras nepriekaištingą reputaciją už neatsargių veikų padarymą. Manome, kad neatitinka protingumo kriterijaus, kad pareigūnas už sukeltą autoįvykį, kurios metu sužalojamas asmuo turės palikti tarnybą, panašių situacijų gali būti ir daugiau.

3. Projekte numatoma galimybė pasitelkti kursantus, kurie pasitelkimo metu turi teisę statutinių įstaigų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytais atvejais ir tvarka panaudoti prievartą tik veikdami kartu su pareigūnais. Ši nauja nuostata kelia daug abejonių dėl jos realaus įvykdymo ir galimų pasekmių. Pirmiausia ar iškilus realiai grėsmei, dar bus laiko institucijoms tikrinti kursantų įgūdžius naudoti prievartos priemonės, kursantai naudoti prievartą galėtų tik praėję tam tikrus kursus (šaudymo, taktinius, spec. priemonių panaudojimo ir pan.). Nauja nuostata nustatanti, kad kursantai galės panaudoti prievartą tik veikdami kartu su pareigūnais, taip pat kelia abejonių ar tai nebus papildoma pareigūno atsakomybė, kai jis atsako ne tik už savo veiksmus bet ir už kursanto.

4. Susivienijimas griežtai nepritaria projekto 19 straipsniui, kuriuo siūloma keisti Vidaus tarnybos statuto 31 straipsnio nuostatas, reglamentuojančias pareigūnų be jo rašytinio sutikimo perkėlimą į kitas pareigas tarnybinio būtinumo atveju. Šiuo reglamentavimu bus bloginamos pareigūnų tarnybos sąlygos, kadangi prailginamas perkėlimo laikotarpis, pareigūnai priversti ne savo noru keisti tarnybos vietą, praplečiamos perkėlimo ribos, prailgės vykimo į tarnybą laikas bei padidės išlaidos. Tokios nuostatos gali būti naudojamos kaip priemonė susidoroti su valdžiai neįtikusiais pareigūnais. Pakeistos nuostatos pareigūnus leis be jų rašytinio sutikimo perkelti dideliu atstumu nuo gyvenamosios

vietos, kas sąlygos apsunkinimą vykdyti šeiminius įsipareigojimus. Siekiant išvengti galimų piktnaudžiavimo atvejų, siūlome palikti esamą teisinį reglamentavimą. Nustatytas reglamentavimas kelia abejonių ir dėl galimo prieštaravimo Lietuvos Respublikos Konstitucijos principui – teisės laisvai pasirinkti darbą.

5. Susivienijimas siūlo papildyti Vidaus tarnybos statuto 37 straipsnio 10 dalį ir išdėstyti taip: „10. Šakos kolektyvinėje sutartyje gali būti nustatyti kiti pareigūnų skatinimo atvejai ir būdai, **taip pat kitų organizacijų apdovanojimų nešiojimo ant tarnybinės uniformos tvarka**“.

6. Susivienijimas nepritaria materialinės atsakomybės sąlygos ir žalos atlyginimo tvarkos pakeitimui. Atsižvelgiant į tai, kad tiek teisės normose reglamentuojančiose atlygintinos turtinės žalos dydį (pvz. Darbo kodekso 152 str.), tiek teismų praktikoje yra laikomasi praktikos, kad nustatant atlygintinos turtinės žalos dydį, atsižvelgiama į žalą padariusio asmens kaltės laipsnį, todėl siūlome pakeisti projekto 26 bei 27 straipsnius ir nustatyti, kad atlygintinos žalos dydis nustatomas, atsižvelgiant į pareigūno kaltės laipsnį (rūšį), atliktas funkcijas, veiksmus. Primename viešus Vidaus reikalų viceministro įsipareigojimus: „*Pareigūnai, vykdydami savo tarnybines užduotis ir pareigas, neturi galvoti apie materialinės žalos atlyginimą. Tarnybos metu pareigūnų dėmesys ir pastangos turi būti maksimaliai sutelktos tik į visuomenės saugumo užtikrinimą*“, – sako vidaus reikalų viceministras Vitalijus Dmitrijevas. *Vidaus tarnybos statuto pataisomis būtų nustatyta, kad pareigūnai, reaguodami į įvykius, už apgadintą tarnybinį automobilį turės atlyginti tik tuo atveju, jei materialinė žala bus padaryta tyčia.*“ (<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/vrm-siulo-kad-automobilius-darbe-netycia-apgadine-pareigunai-neturetu-atlyginti-zalos-56-2011982>; <https://ve.lt/aktualijos/lietuva/vrm-siulo-kad-automobilius-darbe-netycia-apgadine-pareigunai-neturetu-atlyginti>). Projektu keičiamos nuostatos susijusios materialine atsakomybe, tačiau nėra įtraukiamos nuostatos dėl darbdavio materialinės atsakomybės tiek dėl turtinės, tiek dėl neturtinės žalos.

7. Susivienijimas atkreipia dėmesį, kad projekto 25 straipsnyje nustatyta, kad pareigūnas nušalinamas nuo tarnybos, kai pareigūnas be pateisinamos priežasties nedalyvauja fizinio pasirengimo tikrinime iki tol, kol bus atliktas pareigūno fizinio pasirengimo tikrinimas, tačiau tais atvejais, kai pareigūnas neišlaiko fizinio pasirengimo normatyvų, jis paliekamas toliau eiti tarnybą. Manytume, kad šiuo atveju nušalinimas nuo tarnybos yra perteklinė priemonė.

8. Susivienijimas siūlymo keisti Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto 55 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktus. Dabartinis Vidaus tarnybos statuto reglamentavimas nustato, kad priėmus į vidaus tarnybą pareigūnui į vidaus tarnybos stažą papildomai įskaitomi laikotarpiai, kai jis dirbo panašaus pobūdžio darbą pagal darbo sutartį. Vidaus tarnybos statute numatytas laikotarpis apima tik laiką dirbtą pagal šiuo metu negaliojantį Darbo sutarties įstatymą, kuris neteko galios 2003 m. sausio 1 d., kai buvo priimtas Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas Nr. IX-926 (toliau – Įstatymas) ir 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos

Respublikos darbo kodeksas. Darbuotojams darbo santykiai, kurie atsirado iki Darbo kodekso įsigaliojimo, tęsiasi toliau ir jiems taikomos Darbo kodekso nuostatos, vykdomos funkcijos bei pareigos nesikeitė. Tobulinant darbų saugos reikalavimus ir atnaujinant saugos priemones, įrangą, techniką, darbas tampa daugiau artimesnis vidaus tarnyboje atliekamoms funkcijoms, negu darbas, kurį atliko dar iki Darbo kodekso įsigaliojimo. Manytume, būtų teisinga, kad visas laikas, dirbtas darbo sutarties pagrindais tiek pradėjus dirbti pagal Darbo sutarties įstatymą, tiek pagal Darbo kodeksą, jeigu vėliau šis darbuotojas buvo paskirtas statutiniu pareigūnu, būtų įskaitytas į vidaus tarnybos stažą. NPPSS siūlo pakeisti Vidaus tarnybos 55 straipsnio 1 dalies 5 ir 6 punktus, išdėstant taip:

„5) darbo policijoje (milicijoje), Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, vidaus tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros sistemose, Kalėjų departamente ir jam pavaldžiose įstaigose ir valstybės įmonėse laiką ~~D~~ darbo sutarties ~~įstatyme~~ pagrindais, jeigu vėliau tos pareigos priskirtos pareigūno pareigoms;

6) darbo laiką, dirbtą profesionaliosios priešgaisrinės apsaugos padalinio vadovu, operatyviniu budėtoju, profilaktikos instruktoriumi, sargybos viršininku, skyrininku, ugniagesiu (gaisrininku), vairuotoju, dispečeriu, dujų ir dūmų apsaugos tarnybos meistru (priešdūminės ir priešdūjinės tarnybos meistru) ~~D~~ darbo sutarties ~~įstatyme~~ pagrindais, jeigu vėliau šis darbuotojas buvo paskirtas statutiniu priešgaisrinės apsaugos pareigūnu;“.

9. Susivienijimas siūlo papildyti keičiamą Vidaus tarnybos statuto 63 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip: „4. Pareigūnams leidžiama nešioti **profesinių sąjungų ir jų organizacijų**, užsienio valstybių apdovanojimus, pasižymėjimo ir mokslo įstaigų baigimo ženklus. Jų nešiojimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras, suderinęs su teisingumo ir finansų ministrais.“

10. Siūlome patikslinti projekto 20 straipsniu keičiamą Vidaus tarnybos statuto 34 straipsnio pakeitimą ir nustatyti, kad tais atvejais, kai pareigūno tiesioginio vadovo tiesioginis vadovas nesutinka su vertinimo išvada, ne pareigūno tiesioginis vadovas teikia vertinimo išvadą tarnybinės veiklos vertinimo komisijai, tačiau vertinimo išvadą tarnybinės veiklos vertinimo komisijai teikia nesutinkantis asmuo, tai yra pareigūno tiesioginio vadovo tiesioginis vadovas ir šio asmens teikimas privalo būti motyvuotas.

11. Galiojantis teisinis reguliavimas neužtikrina veiksmingo vidaus tarnybos pareigūno garbės ir orumo gynimo, efektyvaus lygių galimybių ir diskriminacijos draudimo principų užtikrinimo jų tarnybos metu bei smurto ir priekabiavimo draudimą, todėl matome poreikį papildyti projektą nuostatomis, įtvirtinančiomis pareigą vidaus tarnybos pareigūnams užtikrinti saugias tarnybos sąlygas (aplinką) jų tarnybos metu, įskaitant apsaugą nuo priekabiavimo bei kitų diskriminacijos formų, tai yra įtvirtinti projekte vidaus tarnybos sistemos pareigūnų garbės ir orumo gynimo principą bei smurto ir priekabiavimo draudimą.

12. Nepritariame siūlymui papildyti 77 straipsnį 5 dalimi, kadangi įstatyme nurodomas privalomas detalus reglamentavimas, kuris turi būti perkeltas į šakos kolektyvinę sutartį, toks reglamentavimas kelia abejonių ar nepažeidžiamos kolektyvinių sutarčių sudarymo sąlygos. Susivienijimo nuomone, įstatymas galėtų numatyti išmokos ribas, tačiau išmokėjimo tvarką kolektyvinės sutarties šalys turi turėti teisę nusistatyti savo laisva valia.

Pirmininkas

Saulius Džiautas